

Försäkringskassan har inte låtit ett provisoriskt beslut följas av ett slutligt. Även fråga om handläggningen av begäran om omprövning

---

Anmälan

I flera anmälningar till JO klagade AA genom sitt ombud BB bl.a. på Försäkringskassans handläggning av hans ärenden om underhållsstöd avseende hans bägge döttrar. Han anförde bl.a. att underhållsstöd, i strid med reglerna, hade utgått under tid som den äldsta dottern inte studerade och under tid som den yngsta dottern inte bodde hos boföräldern. Han anförde vidare att han hade skrivit till kassan utan att få svar och att handläggningen av ärendet om underhållsstöd avseende den yngsta dottern hade varit alltför långsam.

Utredning

Försäkringskassans akter i ärendena lånades in och granskades. Försäkringskassan anmodades därefter att yttra sig över följande.

1. Försäkringskassan beslutade den 2 november 2006 att innehålla underhållsstödet till den äldsta dottern till dess slutligt beslut meddelats. Av de handlingar som JO haft att tillgå framgår inte om kassan därefter har fattat ett slutligt beslut i saken.
2. AA kom den 23 januari respektive den 20 februari 2007 (rätteligen den 21 februari 2007) in till kassan med begäran om omprövning anseende beslut om underhållsstöd till den äldsta dottern. Av de handlingar som JO haft att tillgå framgår inte klart på vilket sätt kassan avslutade de aktuella omprövningsärendena.
3. Försäkringskassan beslutade den 19 februari 2007 att inte längre betala underhållsstöd till den yngsta dottern. Beslutet motiverades med att rätten till underhållsstöd upphörde från och med juli 2006. AA har i anmälan ifrågasatt Försäkringskassans handläggningstid i denna del.

I sitt remissvar anförde Försäkringskassan, genom länsdirektören CC, följande. Till remissvaret bifogade Försäkringskassan bl.a. en redogörelse från försäkringskontoret Botkyrka (utelämnas här).

I anmälningar till JO den 26 februari och den 8 mars 2007 har AA – genom BB – framfört klagomål avseende Försäkringskassans handläggning i ärenden om underhållsstöd till hans döttrar. Med anledning av att JO anmodat Försäkringskassan att yttra sig vill Försäkringskassan anföra följande.

Länskontoret har på grund av JO:s remiss kontaktat Försäkringskontoret i Botkyrka avseende hanteringen av de aktuella ärendena.

Punkt 1 och 2 avseende ärende om underhållsstöd till den äldsta dottern

Bakgrund

I ett provisoriskt beslut den 2 november 2006 beslutade Försäkringskassan att innehålla utbetalningen av underhållsstöd för att utreda varför dottern och boföräldern inte hade samma adress. Den 21 november 2006 meddelade boföräldern Försäkringskassan att dottern återigen blivit folkbokförd med henne. Den 21 november 2006 skickades meddelande till dottern och AA att Försäkringskassan återigen betalade ut underhållsstöd. Den 23 januari 2007 inkom AA till Försäkringskassan med en begäran om omprövning av meddelandet den 21 november 2006. Omprövningsenheten avregistrerade ärendet och återsände det till lokalkontoret med motiveringen att det inte går att ompröva ett meddelande. Ärendet avslutades på detta sätt.

Yttrande

Länskontoret kan konstatera att det förekommit brist i handläggningen av ärendet såtillvida att ett slutligt beslut borde ha ersatt det provisoriska beslutet. Det meddelande som tillsänts AA kan inte anses uppfylla kraven på utformningen av ett slutligt beslut. Till följd av att inget slutligt beslut utgått har AA inte heller erhållit en formell fullföljdshänvisning för att därigenom kunna tillvarata sin rätt att begära omprövning.

Länskontoret finner det beklagligt att den slutliga handläggningen i ärendet om utbetalning av underhållsstöd behäftats med ovan redogjorda fel. Av vikt är emellertid att påtala att det självklart inte är en generell uppfattning och arbetsmetod inom Försäkringskassan att enbart ett meddelande till den försäkrade i ärenden om fortsatt utbetalning av underhållsstöd är fullgod ersättning för ett slutligt beslut. Den felaktiga handläggningen i ärendet måste dessvärre tillskrivas den mänskliga faktorn och länskontoret har varit i kontakt med det berörda försäkringskontoret för att fastställa korrekta rutiner. Försäkringskontoret uppgav därvid att det aktuella ärendet – av okänd anledning – avvikit från de fastlagda rutinerna avseende handläggningen av provisoriska och slutliga beslut. Försäkringskontoret har korrigerat ärendet genom att fatta ett slutligt beslut med besvärshänvisning. Beslutet har sänts ut till AA och till hans dotter den 13 juni 2007. I och med denna hantering får ärendet anses avslutat.

Punkt 3 avseende Försäkringskassans handläggningstid i ärende om underhållsstöd till den yngsta dottern

Bakgrund

Länskontoret hänvisar i denna del till den utförliga redogörelse som Försäkringskontoret Botkyrka har lämnat (...).

Yttrande

Av försäkringskontorets utredning framgår att ärendet initierades den 29 november 2006, att provisoriskt beslut fattades den 12 januari 2007 och att slutligt beslut efter omprövning fattades den 19 februari 2007. Handläggande tjänsteman hade semester knappt två veckor under julhelgen men återupptog handläggningen av ärendet samma dag hon återgick i tjänst. Enligt Försäkringskassans utredning framkommer inte annat än att dröjsmålet i handläggningen inte avviker från vad som får anses vara normalt vid rådande omständigheter. Ärendet har inte blivit liggande utan åtgärd – bortsett från tid då handläggare varit frånvarande till följd av semester – och

handläggningstiden kan inte anses som annat än rimlig i förhållande till den aktivitet som förekommit i ärendet.

AA kommenterade remissvaret. Han har därefter inkommit med ytterligare handlingar vilka dock inte har föranlett någon åtgärd från min sida.

Bedömning

Försäkringskassans underlåtenhet att fatta ett slutligt beslut

Under vissa angivna förutsättningar har Försäkringskassan möjlighet att fatta tillfälliga, s.k. provisoriska, beslut. Ett sådant måste emellertid alltid åtföljas av ett slutligt beslut. Det slutliga beslutet ska omfatta ett ställningstagande till vad som tidigare beslutats provisoriskt.

Försäkringskassans provisoriska beslut den 2 november 2006 följdes emellertid endast av en skrivelse den 21 november 2006 rubricerad ”Meddelande om förlängt underhållsstöd” i vilken uppgavs att underhållsstöd skulle fortsätta utgå ”enligt ursprungsbeslut”. Något formellt slutligt beslut försett med besvärshänvisning fattades inte. Som Försäkringskassan anför i sitt remissvar medförde denna underlåtenhet att AA gick miste om möjligheten att få beslutet omprövat. Att Försäkringskassan numera, den 13 juni 2007, har fattat ett slutligt och omprövningsbart beslut i ärendet medför inte att kassan kan undgå kritik för sitt agerande.

Begäran om omprövning inkommen den 23 januari 2007

I en skrivelse inkommen till Försäkringskassan den 23 januari 2007 uppgav AA att han begärde omprövning av kassans beslut om underhållsstöd avseende den äldsta dottern. Försäkringskassan uppfattade skrivelsen som en begäran om omprövning av meddelandet den 21 november 2006. Länskontoret, omprövningsenheten, konstaterade den 31 januari 2007 att ett meddelande inte kan omprövas och att det provisoriska beslutet skulle ha följts av ett slutligt beslut. Denna upplysning till trots avslutade försäkringskontoret ärendet utan någon vidare åtgärd. Jag finner detta ytterst anmärkningsvärt. Enligt min mening borde för övrigt AA:s begäran om omprövning den 23 januari 2007, som inte refererar till meddelandet, i första hand ha uppfattats som en begäran om omprövning av det ursprungliga beslutet att bevilja underhållsstöd och därmed i vart fall ha föranlett en prövning enligt 20 kap. 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Jag ser allvarligt på de brister som förekommit vid hanteringen av AA:s begäran om omprövning.

Begäran om omprövning inkommen den 21 februari 2007

Länskontoret har inte kommenterat den begäran om omprövning som inkom den 21 februari 2007 i sitt remissvar. Av försäkringskontorets yttrande framgår emellertid följande.

I en skrivelse inkommen till Försäkringskassan den 21 februari 2007, rubricerad ”Omprövning av beslut”, begärde AA, utan att referera till något specifikt beslut, att kassan skulle utreda huruvida han hade ”blivit ålagd att betala underhåll till vårdnadshavaren” under den period då hans äldsta dotter inte bodde hos

boföräldern. Försäkringskassan meddelade AA muntligen att hans begäran om omprövning hade kommit in för sent men att man ändå skulle göra den begärda utredningen. Den 6 mars 2007 erhöll AA ett skriftligt besked om vad kassans utredning hade utvisat.

Jag vill i detta sammanhang endast påminna om att för det fall Försäkringskassan finner att en begäran om omprövning har kommit in för sent, detta ska meddelas den försäkrade skriftligt. Ett sådant avvisningsbeslut ska dessutom vara försett med besvärshänvisning.

Handläggningstiden m.m.

Av utredningen i ärendet framgår att AA den 29 november 2006 meddelade Försäkringskassan att hans yngsta dotter inte längre bodde hos boföräldern utan i ett boende i kommunens regi. Samma dag sände kassan en skriftlig förfrågan till boföräldern. Något svar från boföräldern inkom inte. Kassan vidtog därefter inte någon ytterligare åtgärd. Enligt Försäkringskassans journalanteckningar kontaktade AA åter kassan den 20 december 2006. Han uppgav då namnet på den handläggare hos kommunen som ansvarade för dotterns ärende samt upplyste om på vilket ungdomshem dottern vistades. Samtalet noterades men föranledde inte någon åtgärd från kassans sida. Den 12 januari 2007 kontaktade Försäkringskassan kommunens handläggare som bekräftade att dottern vistades på ungdomshem och upplyste att hon hade bott där sedan den 5 juni 2006. Samma dag beslutade Försäkringskassan provisoriskt att tills vidare inte betala ut underhållsstöd. Den 19 januari 2007 inkom AA med en begäran om omprövning. Den 30 januari 2007 beslutade Försäkringskassan att inte ändra det provisoriska beslutet. Slutligt beslut fattades den 19 februari 2007.

I sitt remissvar anför Försäkringskassan att ärendet inte blev liggande utan åtgärd bortsett från knappa två veckor över julhelgen då handläggaren hade semester. Utöver att den 29 november 2006 tillskriva boföräldern vidtog emellertid inte Försäkringskassan, såvitt framgår av journalanteckningarna, någon åtgärd i ärendet förrän den 12 januari 2007. Den passivitet som inledningsvis förevarit i ärendet är inte acceptabel.

Utöver vad som hitintills anförts finns anledning att kommentera utformningen av Försäkringskassans provisoriska beslut den 12 januari 2007. Under rubriken ”Provisoriskt beslut” angavs att kassan beslutat att tills vidare inte betala ut underhållsstöd. Ett sådant beslut kan inte sägas ha gått en bidragsskyldig förälder emot och kan därför inte överklagas av honom (22 § förvaltningslagen [1986:223]). I samma beslut, under rubriken ”Försäkringskassans motivering” uppgavs emellertid bl.a. att ”Barnet har rätt till underhållsstöd för juni–augusti 2006 samt december 2006–januari 2007.” AA uppfattade detta som att kassan redan genom det provisoriska beslutet hade tagit ställning till dotterns rätt att behålla underhållsstödet under den gångna ferietiden. Det var denna del som AA vände sig mot i sin begäran om omprövning.

Den otydlighet som uppkommit genom att Försäkringskassan i sin motivering har lagt in en uppgift som ger intryck av att vara ett självständigt beslut, medförde alltså att AA begärde omprövning av ett beslut som inte gått honom emot. Försäkringskassan företog dessutom, i stället för att avvisa AA:s begäran, den begärda omprövningen. För att undvika detta slag av omotiverad och felaktig handläggning, samt i värsta fall rättsförluster för den enskilde, är det av största vikt att en beslutsunderrättelse formuleras på ett sätt som utesluter tveksamheter kring beslutets omfattning.

Vad som i övrigt förevarit i ärendet föranleder inte något uttalande från min sida.